

REDERIJKERSCULTUUR

De rederijkerscultuur kenmerkt zich door een liefde voor taal in de ruime zin van het woord, en vormt de voornaamste reden voor het ontstaan en verder bestaan van de rederijkerskamers.

In een rederijkerskamer vinden mensen elkaar in hun gezamenlijke liefde voor taal en taalvaardigheid. Vandaag zijn er in Vlaanderen en Nederland 76 actieve Rederijkerskamers. Een groot deel is verenigd via het Verbond van de Kamers van Rhetorica VZW. De activiteiten van deze Kamers zijn heel divers. Wat hen onderling bindt, is taal in de brede zin van het woord. In Vlaanderen beoefenen rederijkers taal vooral via amateurtheater, en in mindere mate via zang en dichtkunst. De Kamers organiseren ook wedstrijden rond theater, voordracht en dichtkunst. Feestelijkheden vormen eveneens een rode draad in de werking: ze organiseren patroonsfeesten en nemen deel aan historische stoeten of processies. Ook academisch onderzoek kan onderdeel van hun werking zijn.

Om hun werking uit te dragen naar het grote publiek richten de rederijkerskamers onder meer tentoonstellingen in en geven ze publicaties uit, zoals tijdschriften en jubileumboeken.

Over de landgrenzen heen verbreedt rederijkers in een sociaal netwerk van gelijkgezinden. De rederijkerscultuur heeft zo een sterke sociale functie. Dit aspect wordt nog versterkt door de geografische spreiding. Bij het Verbond van de Kamers van Rhetorica zijn immers kamers uit Vlaanderen en Nederland aangesloten.

GESCHIEDENIS EN EVOLUTIE

De rederijkerscultuur vindt haar oorsprong vermoedelijk in (Frans-)Vlaanderen, aan het begin van de 15de eeuw. Algauw schoot de traditie overal in de Nederlanden wortel. In Frankrijk sprak men van 'chambres de rhetorique', wat in het Nederlands 'rederijkerskamers' werd. Tijdens de 15de en 16de eeuw vormden de rederijkers de literaire en culturele voorhoede in de Nederlanden. Ze leverden een belangrijke bijdrage aan de eenheid van de Nederlandse taal en cultuur. Hun werk was vernieuwend, hun maatschappelijke invloed groot. Zij verwoordden de opvattingen van de opkomende burgerij en stonden kritisch ten aanzien van de machthebbers. Via hun werk verspreidden zich nieuwe sociale en godsdienstige ideeën. Daarnaast bevorderden rederijkers de maatschappelijke discussie, een rol die vergelijkbaar is met die van de huidige pers. Rederijkerskamers zijn daarom in de loop der eeuwen meermaals verboden en ontbonden.

Toch waren rederijkers in de eerste plaats liefhebbers van literatuur en taal. Hun activiteiten centraliseerden zich rond diverse uitingsvormen van de Nederlandse taal: literatuur, redenaarskunst, toneel, dichtkunst, liederen... Met deze activiteiten richtten de Kamers zich op volksvermaak en volksonwikkeling. Zij hielden dicht- en toneelwedstrijden, die uitgebouwd werden tot grote manifestaties, de zogenaamde 'landjuwelen'. Zij waren ook betrokken bij processies en feestelijke intochten. Veel steden hadden een officiële stadsrederijker: hij schreef teksten, was betrokken bij de versiering van de stad en fungeerde als een soort ceremoniemeester.

Beschrijving van de betekenis/waarde van het erfgoed

De Rederijkerscultuur is de bestaansreden van de rederijkerskamers. Rederijkerskamers brengen mensen bij elkaar die samen taal beoefenen. In die optiek heeft de Rederijkerscultuur tot op vandaag een absoluut sociale functie. Rederijkers vinden mekaar in creatieve verbondenheid en in hun gezamenlijke boon voor taal en taalvaardigheid. Zij verbreedt in een sociaal netwerk van gelijkgezinden, zelfs over de landgrenzen heen. Zo ontstaat kruisbestuiving, worden mensen door mekaar geïnspireerd en laat men zich uitdagen om in wedstrijden kennis en kunde te

etaleren én te delen. De Rederijerscultuur is op die manier een krachtig bindmiddel. Dat aspect wordt nog versterkt door de geografische spreiding. Bij het Verbond van de Kamers van Rhetorica zijn kamers uit Vlaanderen en Nederland aangesloten. Op tal van locaties zijn nog sporen te vinden van de rederijkerstraditie die er in het verleden werd beoefend.

Geschiedenis en evolutie

De rederijerscultuur vindt haar oorsprong vermoedelijk in (Frans-)Vlaanderen, aan het begin van de 15de eeuw. Algauw schoot de traditie overal in de Nederlanden wortel. In Frankrijk sprak men van 'chambres de rhetorique', wat in het Nederlands als 'rederijerskamers' vertaald werd. In de tweede helft van de zestiende eeuw hebben uit Vlaanderen en Brabant gevluchte protestanten in het Noorden ook eigen, nieuwe kamers gesticht, naast de kamers die er al actief waren.

De Middeleeuwse rederijerskamers waren een soort letterkundige gilden. Zij hadden een blazoen, een spreuk en meestal een patroonheilige. Ook hun inrichting/structuur lijkt op die van andere gilden. Tijdens de 15de en 16de eeuw vormden de rederijers de literaire en culturele voorhoede in de Nederlanden. Hun werk was vernieuwend en hun maatschappelijke invloed was groot. Rederijers leverden een belangrijke bijdrage aan de eenheid van taal en cultuur in de Nederlanden. Zij verwoordden de opvattingen van de opkomende burgerij en stonden kritisch ten aanzien van de machthebbers van kerk en staat. Hun werk speelde een belangrijke rol bij de verspreiding van nieuwe sociale en godsdienstige ideeën. Daarnaast bevorderden rederijers de discussie over allerlei onderwerpen, een rol die vergelijkbaar is met die van de huidige pers. Omwille daarvan zijn rederijerskamers in de loop der eeuwen meermaals verboden en ontbonden.

Toch waren rederijers in de eerste plaats liefhebbers van literatuur en taal. Hun activiteiten centraliseerden zich rond diverse uitingsvormen van de Nederlandse taal: literatuur, welsprekendheid en redenaarskunst (retorica), toneel (zinnespel, kluchten of esbattermenten...), dichtkunst, liederen... Met deze activiteiten richtten de Kamers zich op volksvermaak en volksonwikkeling. Zij hielden dicht- en toneelwedstrijden, die later ook opengesteld werden voor de andere Kamers en uitgebouwd werden tot grote manifestaties die 'landjuwelen' genoemd werden. Zij waren ook betrokken bij processies en feestelijke intochten. Veel steden hadden een officiële stadsrederijker, die teksten schreef, betrokken was bij de versiering van de stad, en fungeerde als een soort ceremoniemeester.

In de loop der tijden zijn er ooit ruim 2000 Kamers opgericht. Mettertijd verwierf 'De Fonteine' in Gent het statuut van hoofdkamer en werd zij gemachtigd om nieuwe Kamers in te stellen. Omstreeks 2010 heeft De Fonteine deze bevoegdheid overgedragen aan het Verbond van Kamers van Rhetorica VZW.

THEMA

Vertellen en taalgebruik

Muziek en podiumkunsten

Feesten, rituelen en sociale gebruiken

TREFWOORD

#muziek #stem en zang #dans #theater #feest #stoet

#levensbeschouwelijk gebruik

BIJLAGE

- SWOT_Rederijkerscultuur.pdf
- Websites_actieve_rederijkerskamers_2016.pdf